นิพนธ์ต้นฉบับ

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี

พอเพ็ญ ไกรนรา กศ.ด.*

Abstract : Knowledge about sexually transmitted diseases and pregnancy prevention among secondary school students in schools under the Saraburi Municipality.

Pourpen Krinara Ed.D.*

* Borommarajonnani College of Nursing, Saraburi Province, Thailand.

J Prapokklao Hosp Clin Med Educat Center 2013;30:274-286

Background : Current values among teens of early sexual activities resulting unplanned pregnancy and increasing risk of sexually transmitted diseases (STDs) as well as AIDS.

Objective : To examine and compare knowledge about sexually transmitted diseases and pregnancy prevention between male and female; academic year 2004 and 2005 of 445 students from 7 municipal schools.

Material and method : The STDS and pregnancy prevention questionnaire which developed by the researcher was used for data collection. The questionnaire's reliability tested by KR-20 was .75. Data analysis was conducted using descriptive statistics and t-test independent.

Results : The results revealed that male students was 57.75 percent, age ranged from 13-16 years (M = 13.86, SD = .57). The mean knowledge score of sexually transmitted diseases and pregnancy prevention was at low level

* *วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี จังหวัดสระบุรี*

(61.80 percent, M = 5.90, SD = 3.00) out of 18. The knowledge scores of female and male students were not significantly different and gender had small effect size on knowledge (d = .08). The knowledge scores of students in academic year 2555 (M = 6.40, SD = 3.19) was statistically significant higher than academic year 2554 (M = 5.49, SD = 2.78) (p < .01)

Conclusion : These findings provide information to guide teachers to improve knowledge and attitude about premature sex for teenagers in general and students at risk.

Keywords : Knowledge, sexually transmitted disease prevention, teenage pregnancy prevention, junior high school student

บทคัดย่อ

บทนำ

ปัจจุบันวัยรุ่นมีค่านิยมเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ส่งผลให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์รวมทั้งโรคเอดส์เพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย และระหว่างปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2555 ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 445 คน จากโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี 7 แห่ง

วิธีการศึกษา

การสำรวจใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลคือแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเที่ยง KR-20 เท่ากับ .75 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเปรียบเทียบด้วยสถิติที่อิสระ

ผลการศึกษา

นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.75 มีอายุระหว่าง 13-16 ปี (M =13.86, SD =.57) มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 61.80 (M = 5.90, SD = 3.00) จากคะแนนเต็ม 18 คะแนน นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์

ไม่แตกต่างกัน พบว่าเพศมีอิทธิพลขนาดเล็กต่อคะแนนความรู้ (d = .08) นักเรียนรุ่นปีการศึกษา 2555 มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์มากกว่ารุ่นปีการศึกษา 2554 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผล

ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ที่เหมาะสมแก่วัยรุ่นโดยรวมและวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง

คำสำคัญ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การป้องกันการตั้งครรภ์ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

บทนำ

พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นส่งผลกระทบอย่างมากต่อสังคมไทยวัยรุ่น นับเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบันส่งผลให้สภาพครอบครัวมีความใกล้ชิดกันน้อยลง นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้มีการเผยแพร่สื่อลามกอนาจารโดยขาดการควบคุมที่รัดกุม เด็กสามารถเข้าถึงสื่อที่มีเนื้อหาทางเพศที่ไม่เหมาะสมได้ง่ายขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด สอดรับกับธรรมชาติของวัยรุ่นที่มีความอยากรู้อยากลอง มีแรงขับทางเพศสูงจากการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน ต้องการความรัก ความอบอุ่น จากครอบครัวและบุคคลรอบข้าง จึงอ่อนไหวไปกับปัจจัยรอบๆ ข้างได้ง่ายรับวัฒนธรรมการแสดงออกทางเพศในที่สาธารณะโดยไม่คำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรม ส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่มากขึ้น[1] การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นโดยขาดความรู้ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง รวมทั้งวัยรุ่นเข้าถึงแหล่งความรู้เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์น้อย จึงส่งผลให้วัยรุ่นไทยมีสถิติของการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์[2] และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูง[3] ซึ่งเป็นปัญหาเช่นเดียวกับทั่วโลก รายงานของศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค ประเทศสหรัฐอเมริกา[4] พบว่าประชากรที่มีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปี เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงมากที่สุดในการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นแม่วัยใส ทำแท้ง และการทอดทิ้งเด็กทารก รวมถึงการออกจากสถานศึกษาเนื่องจากประสบปัญหาดังกล่าวมากขึ้น

จากการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มนักเรียนประเทศไทย พ.ศ.2554[5] พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพศชายร้อยละ 4.2 และเพศหญิงร้อยละ 3.0 เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว อายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของเพศชายเท่ากับ 12.2 ปี เพศหญิงเท่ากับ 12.3 ปี ผลการสำรวจระหว่าง พ.ศ. 2548-2554 พบแนวโน้มการมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น และอายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกน้อยลง แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นช่วงวัยที่เริ่มเสี่ยงต่อปัญหาทางเพศ ผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรหรือการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจเช่น อัตราการป่วยด้วยโรค

ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 15-24 ปี ในปี พ.ศ. 2552 เพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าจากปี พ.ศ. 2548[6] วัยรุ่นมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ไม่ถูกต้อง[7] การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพื่อป้องกันตัวเองในการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย จึงเป็นภาพสะท้อนถึงการเรียนรู้เพศศึกษาอันจำกัดของวัยรุ่น

สถานการณ์ในจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ. 2552 จากการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร พบมีอัตราการคลอดบุตรของมารดาอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ถึงร้อยละ 16.67 มีลำดับความรุนแรงเป็นลำดับที่ 17 ของประเทศ[8] ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ 10 ปี พ.ศ. 2553 จังหวัดสระบุรีเป็น 1 ใน 9 จังหวัดที่มีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมากกว่า 70.0 ต่อวัยรุ่นหญิง 15-19 ปี 1,000 คน คือมีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเท่ากับ 70.9 จัดเป็นลำดับที่ 8 ของประเทศ[9] และปี พ.ศ. 2554 พบมีอัตราการคลอดบุตรของมารดาอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ร้อยละ 16.38 จัดลำดับความรุนแรงเป็นลำดับที่ 29 ของประเทศ[10] ซึ่งภาพรวมใน 10 ปีที่ผ่านมาสถิติปัญหานักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีอัตราเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์มากที่สุด[11] สอดคล้องกับความคิดเห็นจากการประชุมตัวแทนครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี ประกอบกับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล อยู่ในสภาพแวดล้อมเขตเมือง ซึ่งพบการมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มวัยรุ่นมากกว่าเขตชนบท จึงควรได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้มากขึ้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำข้อมูลมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความรู้และโปรแกรมอบรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม วัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงสามารถป้องกันตนเองจากโรคและการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ตลอดจนมีพัฒนาการและการเจริญเติบโตโดยมีสุขภาวะทางเพศที่ดีต่อไป โดยสำรวจความรู้ของนักเรียนต่อเนื่อง 2 ปีการศึกษา เนื่องจากในปีการศึกษา 2554 หลังการสำรวจผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนและครูในโรงเรียน จึงสนใจศึกษาติดตามผลกระทบที่เกิดกับนักเรียนและโรงเรียนในกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการอบรมในปีการศึกษา 2555 ด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นระหว่างเพศหญิงและเพศชาย

3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นระหว่างปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2555

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พัฒนากรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมที่พบว่าความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การคุมกำเนิดฉุกเฉิน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคุมกำเนิด[12] ปัญหาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นมีผลจากการที่วัยรุ่น

ขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ โรคเอดส์และการป้องกัน โอกาสการตั้งครรภ์ รวมถึงการคุมกำเนิด[13] ดังนั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องเข้าใจพื้นฐานความรู้ที่แท้จริงของวัยรุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี ทั้งหมด 7 โรงเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2554-2555 มีนักเรียนรวมจำนวน 1,380 คน

กลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากสถิติข้อมูล ความคิดเห็นของครูผู้เกี่ยวข้องและการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพของผู้วิจัยโดยการสัมภาษณ์มารดาวัยรุ่นที่มาคลอด พบส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ในช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan[14] ได้ขนาดตัวอย่าง 302 คน ผู้วิจัยเลือกศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี เฉพาะที่จัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวน 7 โรงเรียน จากโรงเรียนสังกัดเทศบาลทั้งหมด 10 โรงเรียน โดยรวบรวมข้อมูลจากประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทุกคน รวม 479 คน ในช่วงปลายปีการศึกษา คือเดือนกุมภาพันธ์ปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2555 ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ทั้งสิ้น 445 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.90

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และทดลองใช้กับนักเรียน จำนวน 30 คน และปรับปรุงแก้ไข พบว่ามีค่าความเที่ยง (KR-20) เท่ากับ.75 แบบทดสอบเป็นลักษณะให้เลือกตอบใช่ ไม่ใช่ ไม่ทราบ ตอบถูกได้ข้อละ 1 คะแนน ตอบผิด หรือไม่ทราบ ได้ 0 คะแนนจำนวน 18 ข้อ พิสัยของคะแนนเท่ากับ 0- 18 คะแนน เกณฑ์การแปลระดับคะแนนใช้แนวคิดของ Best[15] ดังนี้ คะแนน 0-6 หมายถึงมีความรู้ระดับน้อย คะแนน 7-12 หมายถึงมีความรู้ระดับปานกลาง และคะแนน 13-18 หมายถึงมีความรู้ระดับมาก

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี และมีการพิทักษ์สิทธิ์โดยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยขั้นตอนในการเก็บข้อมูลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิจัย กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิในการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในการวิจัยและสิทธิขอถอนตัวจากการเข้าร่วมในการวิจัยเมื่อใดก็ได้โดยไม่มีผลกระทบใดๆ พร้อมทั้งให้ความมั่นใจกับกลุ่มตัวอย่างว่าจะเก็บข้อมูลที่ได้เป็นความลับไม่เปิดเผยเป็นรายบุคคลแต่จะรายงานข้อมูลเป็นกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เสนอโครงร่างวิจัยต่อคณะกรรมการวิจัย และคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี เพื่อพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยพบกับผู้บริหาร ครูและนักเรียน

เพื่อขออนุญาตและชี้แจงวัตถุประสงค์ พร้อมดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามแบบสำรวจและแบบประเมิน

3. ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลที่ได้ และคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์

4. จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์และเผยแพร่ผลการวิจัยโดยนำเสนอข้อมูลแยกแต่ละโรงเรียนเพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาต่อไปได้สอดคล้องกับสภาพจริงของแต่ละโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยสถิติทีอิสระ (Independent t-test) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .05$

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนจากโรงเรียน 7 แห่ง ในสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 247 คน ปีการศึกษา 2555 จำนวน 198 คน รวมจำนวน 445 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนเทศบาล 1 มากที่สุด ร้อยละ 19.99 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.75 อายุระหว่าง13-16 ปี อายุเฉลี่ย 13.86 ปี (SD =.57) ส่วนใหญ่อายุ 14 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.07 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

	นักเรียน (n = 445)	ร้อยละ
โรงเรียน		
1. โรงเรียนเทศบาล 1	89	19.99
2. โรงเรียนเทศบาล 2	69	15.51
3. โรงเรียนเทศบาล 3	61	13.71
4. โรงเรียนเทศบาล 4	88	19.78
5. โรงเรียนเทศบาล 6	44	9.89
6. โรงเรียนเทศบาล 7	56	12.58
7. โรงเรียนเทศบาล 9	38	8.54
เพศ		
หญิง	188	42.25
ชาย	257	57.75
อายุ		
13 ปี	108	24.27
14 ปี	294	66.07
15 ปี	42	9.44
16 ปี	1	0.22
Mean± SD, Min, Max	13.86 ± .57, 13, 16	

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์

1. นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ระดับน้อย ร้อยละ 61.80 เมื่อจำแนกระดับความรู้ตามเพศ พบว่านักเรียนชายมีความรู้ระดับน้อย ร้อยละ 63.81 นักเรียนหญิงมีความรู้ระดับน้อย ร้อยละ 59.04 (ช่วงคะแนน 0-6 คะแนน) ภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (M = 5.90, SD = 3.00) นักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชาย (M = 6.03, SD = 2.94 และ M = 5.80, SD = 3.05 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ของนักเรียน

ระดับความรู้	นักเรียนหญิง		นักเรียนชาย		รวม	
	(n = 188)	ร้อยละ	(n = 257)	ร้อยละ	(n = 445)	ร้อยละ
น้อย (0-6)	111	59.04	164	63.81	275	61.80
ปานกลาง (7-12)	74	39.36	86	33.46	160	35.96
มาก (13-18)	3	1.60	7	2.73	10	2.24
คะแนน Mean±SD	6.03 ± 2.94		5.80 ± 3.05		5.90 ± 3.00	

2. นักเรียนมากกว่าร้อยละ 60 มีความรู้ที่ไม่ถูกต้องจำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2 ข้อ 7 ข้อ 8 ข้อ 9 ข้อ10 ข้อ11 ข้อ12 ข้อ13 ข้อ 14 ข้อ 15 และข้อ 17 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อม รายข้อ (n=445)

ข้อคำถาม	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุน้อย มีโอกาสเกิดมะเร็งปากมดลูกมากกว่ามีเพศสัมพันธ์เมื่ออายุมาก	193	43.37	252	56.63
2. การใช้ถุงยางอนามัย 2 ชั้น สามารถป้องกันการติดโรคทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ ได้มากกว่าใส่ชั้นเดียว	128	28.76	317	71.24
3. ความร้อนทำให้ถุงยางอนามัยเสื่อมคุณภาพ	241	54.16	204	45.84
4. การใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง จะสวมเมื่ออวัยวะเพศชายแข็งตัวเท่านั้น	285	64.00	160	36.00
5. ประจำเดือนมา วันที่ 10-13 ธันวาคม ระยะปลอดภัยในการร่วมเพศ แบบนับ หน้า 7 หลัง 7 คือวันที่ 4-19 ธันวาคม	180	40.45	265	59.55

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อม รายข้อ (n=445)

ข้อคำถาม	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. การนับระยะปลอดภัยในการร่วมเพศ แบบนับหน้า7 หลัง 7 ใช้ได้เฉพาะคนที่มีรอบประจำเดือนสม่ำเสมอคือประมาณ 28 วัน	236	64	53.00	14.38
7. ประจำเดือนมาวันที่ 10 - 13 ธันวาคม การกินยาเม็ดคุมกำเนิดชนิดแผง (28 เม็ด) เดือนแรก ต้องกินระหว่างวันที่ 10 - 14 ธันวาคม	209	381	47.00	85.62
8. หลังกินยาเม็ดคุมกำเนิดชนิดแผง เดือนแรกจะมีผลการป้องกันการตั้งครรภ์ได้หลังจากกินยาแล้ว 3 วัน				
9. การกินยาเม็ดคุมกำเนิดชนิดแผง ถ้าลืมกิน 1 เม็ด ให้กินทันทีที่นึกได้ เม็ดต่อไปกินตามเวลาปกติ	100	22.47	345	77.53
10. การกินยาเม็ดคุมกำเนิดชนิดแผง ถ้าลืมกิน 2 วัน ให้กิน1 เม็ด ทันทีที่นึกได้ และอีก 2 เม็ดในวันถัดไป	85	19.10	360	80.90
11. การกินยาเม็ดคุมกำเนิดชนิดแผง ถ้าลืมกิน 3 วัน ให้ยกเลิกการกินยาและใช้ถุงยางอนามัยแทน	104	23.37	341	76.63
12. ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินต้องกิน1เม็ดหลังมีเพศสัมพันธ์ทันที หรือภายใน 12 ชม. และกินเม็ดที่สองหลังเม็ดแรก 72 ชม.	62	13.93	383	86.07
13. ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินส่งผลเสียต่อผู้หญิงได้หากรับประทานเกิน 4 เม็ดต่อเดือน	121	27.19	324	72.81
14. ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ป้องกันการตั้งครรภ์ได้ร้อยละ 99	52	11.69	393	88.31
15. การหลั่งภายนอกเป็นวิธีป้องกันการตั้งครรภ์ซึ่งเหมาะสมที่สุดกับวัยรุ่น	100	22.47	345	77.53
16. การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจะไม่ส่งผลต่อสุขภาพของบุตรเนื่องจากมารดาอยู่ในวัยที่ร่างกายแข็งแรง	174	39.10	271	60.90
17. ระยะเวลาที่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ค่อนข้างปลอดภัย คือภายใน 3 เดือน นับจากวันแรกของประจำเดือนครั้งสุดท้าย	133	29.89	312	70.11
18. ผลเสียของการทำแท้ง คือทำให้เกิดการติดเชื้อเสียชีวิตและมีลูกยากในอนาคต	289	64.94	156	35.06

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชายและระหว่างปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2555

เมื่อเปรียบเทียบความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์พบว่านักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่แตกต่างกัน พบว่าเพศมีอิทธิพลขนาดเล็กต่อคะแนนความรู้ (d=.08)16 นักเรียนรุ่นปีการ ศึกษา 2555 มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์มากกว่ารุ่นปีการศึกษา 2554 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชายและระหว่างปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2555

ความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์	n	Mean	SD	Mean Diff	t	95% CI	p-value
เพศ							
นักเรียนหญิง	188	6.03	2.94	.225	.781	-.341 ถึง .791	.435
นักเรียนชาย	257	5.80	3.05				
ปีการศึกษา							
ปีการศึกษา 2554	247	5.49	2.78	-.905	3.193	-1.462 ถึง -.348	.002
ปีการศึกษา 2555	198	6.40	3.19				

วิจารณ์

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่านักเรียนมีความรู้ในการป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์น้อยในเกือบทุกข้อโดยนักเรียนร้อยละ 35.06 - 88.31 มีความรู้ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน การใช้ถุงยางอนามัย และการหลั่งภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติพร อิงคถาวรวงศ์ และคณะ[7] ซึ่งพบว่าวัยรุ่นหญิงมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ไม่ถูกต้องในเรื่องของการรับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดร้อยละ 54.7 วิธีการใช้ถุงยางอนามัยร้อยละ 62.8 และผลการวิจัยความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด พบวัยรุ่น ร้อยละ 87.1 มีความรู้เรื่องยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินในระดับน้อย[17]การใช้ถุงยางอนามัยเป็นวิธีเดียวที่สามารถป้องกันได้ทั้งโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ แต่นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 71.24 ยังเข้าใจว่าการใส่ถุงยางอนามัยสองชั้นสามารถป้องกันการติดโรคทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ได้มากกว่าใส่ชั้นเดียว ร้อยละ 36.00 ยังไม่เข้าใจว่าการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องจะสวมเมื่ออวัยวะเพศชายแข็งตัวเท่านั้น และร้อยละ 45.84 ยังไม่ทราบว่าความร้อนทำให้ถุงยางอนามัยเสื่อมคุณภาพ ดังนั้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้และการเก็บรักษาถุงยางอนามัยจึงเป็น

เรื่องสำคัญสำหรับการป้องกันที่มีประสิทธิภาพร่วมไปกับวิธีการป้องกันแบบอื่นที่นักเรียนใช้บ่อย เช่น ยาคุมกำเนิด [18-21]

คู่รักวัยรุ่น ผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้องควรพูดคุยเรื่องการป้องกันที่ถูกต้องกับวัยรุ่นมากขึ้น เนื่องจากวัยรุ่นในปัจจุบันได้เกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการคุมกำเนิดมากกว่าในอดีต[21] และควรดำเนินการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจตั้งแต่ก่อนวัยรุ่นจะเริ่มมีเพศสัมพันธ์และตลอดช่วงวัยรุ่น [22] เนื่องจากปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่เกิดจากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ ความไม่เข้าใจเรื่องการคุมกำเนิดและการตั้งครรภ์[23] ขาดความรู้และคุมกำเนิดไม่ถูกต้อง[24] จากการศึกษาครั้งนี้พบสูงถึงร้อยละ 72.81 - 86.07 ของนักเรียนที่มีความรู้ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการรับประทานยาคุมกำเนิด และยาคุมกำเนิดฉุกเฉินที่ถูกวิธี เมื่อลืมรับประทานยาก็ไม่สามารถปฏิบัติตัวได้ถูกต้องฯ

เมื่อเปรียบเทียบความรู้ระหว่างเพศ พบนักเรียนหญิงมีความรู้เรื่องการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ สูงกว่านักเรียนชายเล็กน้อย แต่ไม่มีความแตกต่างกัน ชี้ให้เห็นว่าปัจจุบันวัยรุ่นหญิงมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศเท่ากับวัยรุ่นชาย ซึ่งอาจแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของสังคมไทยที่ไม่คาดหวังให้ผู้หญิงเรียนรู้เรื่องเพศเท่าผู้ชาย อาจเป็นเพราะว่าในการมีความสัมพันธ์ทางเพศของวัยรุ่นปัจจุบัน ผู้หญิงมักเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบในการป้องกันมากกว่าผู้ชาย ดังเช่นผลการสำรวจทัศนคติและความรู้เรื่องการมีเพศสัมพันธ์และการคุมกำเนิดในกลุ่มวัยรุ่น อายุ 13 - 17 ปี ในกรุงเทพมหานคร ทางอินเตอร์เน็ต พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25 หรือ 1 ใน 5 เห็นว่าการคุมกำเนิดเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเท่านั้น[25] การศึกษาครั้งนี้พบว่านักเรียนมีคะแนนความรู้น้อย ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยของเจษฎา สุระแสง และคณะ[26] เมื่อปี พ.ศ.2551 ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาระดับปานกลาง การศึกษาของไขนภา แก้วจันทรา และคณะ[27]ซึ่งพบว่านักเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร มากกว่าร้อยละ 80 มีความรู้เรื่องการคุมกำเนิดและการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์เป็นอย่างดี และการศึกษาความรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าร้อยละ 76 มีความรู้ระดับสูง[28] อาจเนื่องจากแบบทดสอบความรู้ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นเรื่องวิธีป้องกันการตั้งครรภ์ การรับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดตลอดจนการแก้ปัญหาเมื่อลืมรับประทานยา การใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งเป็นความรู้ที่ลึกกว่าเรื่องเพศศึกษาที่นักเรียนเคยทราบหรือได้เรียนรู้ในโรงเรียน แต่เป็นความรู้ที่นำไปใช้ปฏิบัติเพื่อป้องกันปัญหาได้จริง

แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาแล้ว แต่โดยภาพรวมจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าเนื้อหาการเรียนรู้สำคัญที่ต้องสอนเพิ่มให้นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องเพื่อสามารถนำไปใช้ป้องกันการตั้งครรภ์สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้อย่างจริงจัง คือ วิธีป้องกันการตั้งครรภ์ เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ตั้งแต่วิธีการเริ่มรับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดแผงแรกอย่างไร ถ้าลืมรับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดจะทำอย่างไร รวมทั้งไม่ทราบถึงอันตรายของยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน และเข้าใจผิดว่าการหลั่งภายนอก หรือใส่ถุงยางอนามัยสองชั้นป้องกันการตั้งครรภ์ได้

คะแนนเฉลี่ยความรู้ของนักเรียนในปีการศึกษา 2555 สูงกว่า ปีการศึกษา 2554 อาจเนื่องจากในปีการศึกษา 2554 นักเรียนและครูได้เข้าร่วมการอบรมกับคณะผู้วิจัย ได้จัดกิจกรรมรวมทั้งได้นำสื่อการเรียนรู้และกิจกรรมบางส่วนจากการอบรมไปใช้ และเตรียมความรู้ให้นักเรียน

มากขึ้น หรืออาจเกิดจากโรงเรียน ครูและนักเรียนให้ความสนใจมากขึ้นต่อข้อมูลเรื่องเพศ และเปิดใจต่อสภาพความจริงของพฤติกรรมเรื่องเพศในวัยรุ่น ส่งผลให้มีการสื่อสารกันได้มากขึ้น เมื่อสำรวจความรู้นักเรียนในปีการศึกษา 2555 จึงพบนักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

สรุป

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ในระดับน้อย ดังนั้นผู้ปกครอง โรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้เรื่องอนามัยเจริญพันธุ์ ตลอดจนการป้องกันปัญหาทางเพศเพื่อให้นักเรียนสามารถป้องกันความเสี่ยงจากการติดโรคและการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยเรียนได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปใช้

สถาบันการศึกษาควรให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาที่สอดคล้องกับทัศนะหรือความคิดเห็นของนักเรียนโดยเฉพาะเรื่องความพร้อมต่อความรับผิดชอบในเรื่องเพศสัมพันธ์ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนและวิเคราะห์ตนเองในสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ด้านเพศเพื่อเข้าใจปัญหาอย่างรอบด้าน ตลอดจนวิเคราะห์ความสามารถของตนเองในการจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม โดยจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมความรู้วิธีป้องกันความเสี่ยงจากการติดเชื้อและการตั้งครรภ์ไม่พร้อมให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนสอดคล้องกับความรู้พื้นฐานของนักเรียน

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยกลุ่มนักเรียนให้ครอบคลุมสถาบันการศึกษาในสังกัดต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งหลายระดับทั้งวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลายหรือเยาวชน เพื่อสามารถทำความเข้าใจวัยรุ่นแต่ละกลุ่มได้อย่างกว้างขวางและนำข้อมูลมาใช้พัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มและช่วงวัยของวัยรุ่น

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๒ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี ซึ่งเป็นวัยรุ่นที่มีพื้นฐานด้านความรู้ ด้านครอบครัว สังคมและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มอื่น ผลการวิจัยจึงอาจมีข้อจำกัดในการอ้างอิงถึงประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาระดับอื่น หรือสังกัดสถาบันอื่น

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี 2555[อินเทอร์เน็ต],2555 [เข้าถึงเมื่อ10 ก.พ. 2556]. เข้าถึงได้จาก : http://social.nesdb.go.th/social/ วันที่ 3 พฤษภาคม 2556
2. Rasamimari A, Dancy B, Smith J. HIV riskbehaviours and situations as perceived by Thai adolescent daughters and their mothers in Bangkok, Thailand. AIDS Care 2008; 20: 181-7.
3. Areemit R, Thinkhamrop J, Kosuwon P, Kiatchoosakun P, Sutra S, Thepsuthammarat K. Adolescent pregnancy: Thailand's national agenda. J Med Assoc Thai 2012; 95 Suppl7: 134-42.

4. Center for Disease Control and Prevention(CDC). Sexual transmitted Surveillance : STDs in adolescents and young adult [Internet], 2007 [cited 2012 Jan 24] Available from: http://www.cdc.gov/std/ststs07/
5. เฉวตสรร นามวาท, สุปียา จันทรมณี, บรรณาธิการ. ผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี กลุ่มนักเรียนประเทศไทย พ.ศ. 2554. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข; 2554.
6. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. การศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน (อนามัยโพลล์)รายงานเบื้องต้น. นนทบุรี: กรมอนามัย; 2552.
7. Ingkathawornwong T, Kritcharoen S, Polin K, Charoonsak Y. Risk behaviour from sexual activity in female adolescents at vocational school. Songkla Med J 2007;25: 511-20.
8. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. รายงานสภาวะการมีบุตรของวัยรุ่นไทย. กรุงเทพ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2553.
9. มนฤดี เตชะอินทร์, พรรณี ศิริวรรธนาภา. การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Adolescent Pregnancy) [อินเทอร์เน็ต]. 2554 [เข้าถึงเมื่อ 30 มิ.ย. 2554];เข้าถึงได้จาก; http://www.med.cmu.ac.th/dept/obgyn/2011.
10. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สภาวะการมีบุตรของวัยรุ่นไทย พ.ศ.2554. กรุงเทพ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2555.
11. เลขา สช.ระบุนักเรียน ม.2 เสี่ยงตั้งครรภ์มากที่สุด. [อินเทอร์เน็ต].[เข้าถึงเมื่อ 12 ม.ค. 2555]; เข้าถึงได้จาก;http://news.voicetv.co.th/thailand/44726.html
12. วรัญญา พิทักษ์เทพสมบัติ. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(สุขศึกษา)]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2544.
13. วนิดา ชนินทยุทธวงศ์. การทบทวนสถานการณ์เรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น. วารสารสวนปรุง 2550; 22: 43-55.
14. Krejcie RV. Morgan DW. Determining sample size for research activities. Educational and psychological Measurement 1970; 30: 607-10.
15. Best JW. Research in education.3rded. New Jersey: Prentice-Hall; 1977.
16. Soper DS. Effect Size (Cohen's d) Calculator for a Student t-test; 2013. [Software]. Available from http://www.danielsoper.com/statcalc
17. ชบาไพร โพธิ์สุยะ. ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2552.
18. Prasartwanakit A, Songwattana P, Petcharat B. Sexual beliefs andpatterns among Thai adolescents and youths in educational institution in Songkhla province. Songkla Med J. 2009; 27: 369-80.
19. Sunmola AM. Evaluating the sexual behavior, barriers to condom use and its actual use by university students in Nigeria. AIDS Care. 2005; 17: 457-65.

20. Tangmunkongvorakul A, Carmichael G, Banwell C, Utomo ID, Sleigh A. Sexual perceptions and practices of young people in Northern Thailand. J Youth Stud 2011; 14: 315-39.
21. Veiga, Assis MB, Pereira, Lemos A. Opinion of male adolescents on contraception, unplanned pregnancy and induced abortion [Portuguese]. Ciencia, Cuidado e Saude (CIENCIA CUIDADO SAUDE), 2010; 9: 682-9.
22. As-Sanie S, Gantt A, Rosenthal MS. Pregnancy prevention in adolescents. Am Fam Physician 2004; 70:1517-24.
23. สายสุดา วงษ์จินดา. ประสบการณ์ของหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรก [วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลมารดาและทารกแรกเกิด)]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2547.
24. วรรณมณี มาธนะสารวุฒิ. ลักษณะและประสบการณ์ของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. กลุ่มงานสูติ - นรีเวชกรรม โรงพยาบาลลำพูน; 2551.
25. วัยรุ่น เชื่อการหลั่งภายนอก ป้องกันตั้งครรภ์. [อินเทอร์เน็ต].[เข้าถึงเมื่อ 25 มิ.ย. 2556]; เข้าถึงได้จาก; http://women.thaiza.com/วัยรุ่น-เชื่อการหลั่งภายนอก-ป้องกันตั้งครรภ์/250974/
26. เจษฎา สุระแสง, รุ่งนภา เอกตาแสง, นัยนา กล้าขยัน. ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์.วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 25 มิ.ย. 2556]. เข้าถึงได้จาก http://www.thailand.digitaljournals.org/index.php/RDHSJ/article/download/../12978
27. ไขนภา แก้วจันทรา, มาลินี อยู่ใจเย็น, เกษร สุวิทยะศิริ, ณัฐฐิตา เพชรประไพ. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมเสี่ยงในการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ. 2552;25: 60-71.
28. ดวงเดือน กะการัมย์, อินทิพร ปักเคเต.ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการดูแลตนเองเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในชุมชนจังหวัดนครราชสีมา[อินเทอร์เน็ต].[เข้าถึงเมื่อ 15 ม.ค. 2555]; เข้าถึงได้จาก ;http://www.nursing.vu.ac.th/index.php? option...k2...